

MONITORING CONVENANT BODEM EN ONDERGROND

Voortgang saneringsopgave 2017

Samenvatting

In het convenant Bodem en ondergrond zijn afspraken gemaakt om de risico's van alle verontreinigde locaties met onaanvaardbare risico's voor mens, ecologie en verspreiding uiterlijk in 2020 te beheersen. Waar dat om financiële redenen niet lukt moeten de onaanvaardbare risico's in beeld zijn en de uitvoering van de aanpak daarvan zijn gepland. In dit jaarlijkse verslag wordt de voortgang van die afspraken gevolgd.

Uit verschillende indicatoren blijkt dat de bevoegde overheden en bedrijven net als voorgaande jaren goede vorderingen maken met het aanpakken van de locaties met onaanvaardbare risico's. Het aantal locaties dat nog in uitvoering moet komen is in een jaar tijd gedaald van 426 naar 310 van de ca. 1500 locaties, het aantal locaties dat is afgerond is in een jaar tijd gestegen van 212 naar 397 en de planning van de overheden geeft aan dat vrijwel alle locaties uiterlijk 2020 in uitvoering of afgerond zullen zijn. Bij een groot deel van de overheden zijn de beschikbare financiële middelen afdoende voor de in het convenant geformuleerde opgave op het gebied van locaties met onaanvaardbare risico's. Enkele overheden hebben een aanvraag gedaan voor aanvullend budget tot en met 2020 die niet volledig kon worden gehonoreerd uit de beschikbare middelen. Dit leidt tot de conclusie dat de convenantpartijen goed op stoom zijn bij het in uitvoering krijgen, beheersen van de risico's en afhandelen van de locaties met onaanvaardbare risico's. De doelen van het convenant met betrekking tot de geïdentificeerde locaties met onaanvaardbare risico's zijn daarmee bereikbaar en realistisch.

Tegelijkertijd moet worden vastgesteld dat voor een substantieel deel van de locaties (ca. 500) de uitvoering is of zal zijn gestart in 2020, maar dat de definitieve beheersing van de risico's en afhandeling van de locaties zal worden gefinaliseerd na 2020 (of zelfs eeuwigdurend is). Ook op het gebied van nazorg, diffuse verontreinigingen, gebiedsgericht grondwaterbeheer, waterbodems, nieuwe verontreinigingen hebben verschillende overheden een opgave die na 2020 doorloopt. Daarnaast zullen bij reguliere bouwactiviteiten ook na 2020 verontreinigde locaties (niet-spoed werkvoorraad) worden aangepakt.

Uit de monitoring blijkt dat de problematiek rondom diffuse bodemverontreiniging als gevolg van de grotere risico's van loodverontreinigingen omvangrijker is dan gedacht en dat de problematiek met nieuwe verontreinigingen, bijvoorbeeld PFAS, steeds vaker leidt tot behoefte aan nieuw handelingsperspectief en in een aantal gevallen tot substantiële financiële inzet. Deze nieuwe inzichten leiden bij sommige bevoegde overheden tot een grotere opgave dan was voorzien bij het afsluiten van het convenant. Voor enkele overheden betekent dit dat zij op deze onderwerpen een opgave hebben die ook na 2020 resteert. De overheden zijn op het gebied van diffuse verontreinigingen en nieuwe verontreinigingen vooruitlopend op de omgevingswet een aanpak op maat aan het ontwikkelen die bestaat uit enerzijds verantwoordelijkheid nemen voor bedreigingen die er zijn en anderzijds de kosten van de aanpak beheersbaar te houden.

De in 2016 ontwikkelde monitoringssystematiek is in 2017 verder verfijnd, waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid van de data van de verschillende overheden is vergroot. De systematiek van monitoring voldoet daarmee aan de verwachtingen.

In het werkplan 2018 van het uitvoeringsprogramma is voorzien om in 2018 een project te starten om inzichtelijk te maken welke financiële opgave resteert na 2020 op het gebied van de historische bodemverontreiniging. Bij dit project wordt geadviseerd niet alleen te kijken naar de locaties met onaanvaardbare risico's die na 2020 nog in uitvoering zijn maar tevens te kijken naar kosten die na 2020 aan de orde zijn voor het beheersen van diffuse verontreiniging, grondwater beheergebieden, waterbodems (c-lijst locaties), nieuwe bedreigingen en nazorg. Voorts wordt aan het uitvoeringsprogramma aanbevolen om het gesprek aan te gaan met overheden om gezamenlijk te verkennen waar bedrijven middels beschikbare subsidies verder kunnen worden gestimuleerd om tot uitvoering van de sanering te komen.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
1. Monitoringsystematiek.....	5
2. Voortgang convenantafspraken.....	6
3. Conclusies en aanbevelingen.....	16

Inleiding

In het beleidsdocument bij het convenant bodem en ondergrond is de volgende beleidscontext geschetst die aanleiding is voor de afspraken/doelen die in het convenant Bodem en ondergrond zijn neergelegd op het terrein van de aanpak van verontreinigde bodems, grondwater en waterbodems:

“Voor een verdere ontwikkeling naar een duurzaam en efficiënt beheer van de bodem en ondergrond, worden de komende jaren de laatste verontreinigingen aangepakt die een onaanvaardbaar risico vormen voor de mens, voor ecologie of vanwege de verspreiding van de verontreiniging. Afronding van deze operatie markeert het einde van een belangrijke fase in ons bodembeleid. De kwaliteit van de bodem en de ondergrond en van het grondwater wordt verder beschermd door preventie van het ontstaan van nieuwe verontreinigingen en door actief beheer en nazorg van resterende verontreinigingen, waarbij deze in toenemende mate gebiedsgericht worden beheerd en waarbij verontreinigingen indien nodig bij ruimtelijke ontwikkelingen worden aangepakt op basis van algemene regels¹.”

In populaire termen: de pieken worden geschoren (de onaanvaardbare risico's worden weggenomen) zodat het bodembeheer met nog resterende verontreinigingen kan worden overgedragen aan eigenaren en decentrale overheden. Eventuele aanpak van resterende (niet-spoed) historische verontreinigingen is dan aan de orde bij een natuurlijk moment van herontwikkeling.

Het convenant bodem en ondergrond kent in lijn met bovenstaande beleidscontext in de artikelen 4 t/m 10 een aantal afspraken op het gebied van de aanpak van verontreinigde bodems, grondwater en waterbodems.

In deze rapportage wordt ingegaan op de voortgang van de afspraken die in elk van deze convenantartikelen is neergelegd. Deze rapportage is gebaseerd op de volgende gegevens die zijn aangeleverd door de bevoegde overheden Wet bodembescherming (provincies en 29 grote gemeenten):

- Gegevens over de voortgang en kosten van spoedlocaties (artikel 4) zoals die zijn opgenomen in de eindrapportage van het voorgaande convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties 2010-2015, aangevuld met gegevens over spoedlocaties die daarna nog in 2016 en 2017 zijn ontdekt
- Gegevens over het aantal en de kosten van “actieve” nazorglocaties (artikel 9), diffuus ernstig verontreinigde gebieden (artikel 7) en vastgestelde gebiedsgerichte aanpak van verontreinigde grondwater (artikel 4)
- Gegevens afkomstig van het project aanpak verontreinigde waterbodems c-locaties (artikel 6)
- Een enquête gericht op de voortgang van de convenantartikelen betreffende de identificatie en aanpak van “oranje gebieden” met aandacht voor de vorderingen KRW (art 4.1), de kwaliteit van het grondwater (artikel 5), diffuus ernstig verontreinigde gebieden (artikel 7), nieuwe bedreigingen (artikel 8) en voormalige stortplaatsen (artikel 10)

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de monitoringssystematiek en worden suggesties gedaan voor verbetering van de komende monitoring. In hoofdstuk 2 worden de resultaten van deze monitoring per convenantartikel geschetst. Op basis van die resultaten worden in hoofdstuk 3 conclusies getrokken m.b.t. de voortgang van de afspraken en worden aanbevelingen geformuleerd gericht op het versterken van de voortgang. In hoofdstuk 3 wordt tevens ingegaan op de kernboodschap m.b.t. de voortgang van de saneringsdimensie van het convenant.

¹ Beleidsdocument duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van bodem en ondergrond, vastgesteld door bestuurders van IenM, provincies, gemeenten en waterschappen, 17 maart 2015, Den Haag

1 Monitoringsystematiek

Bevindingen

Voor de monitoring van de spoedopgave is in 2016 gestart met een vast invulformat. In 2017 is dat format doorontwikkeld. In het format staat de voortgang van de aanpak van de spoedlocaties centraal. Voor de monitoring is aan de bevoegde overheden gevraagd om mutaties door te geven in de gegevens die zij in 2016 hebben aangeleverd en de lijst aan te vullen met locaties die in 2017 zijn toegevoegd. Het format voor de uitvraag vraagt per locatie gericht naar de status van een locatie op dezelfde manier waarop in dit verslag wordt gerapporteerd. De monitoring is gebaseerd op de 41 lijsten van de verschillende bevoegde overheden.

Getracht is in 2017 nog meer scherp te geven over de definitie van de invulvelden zodat het verschil in interpretatie tussen de verschillende overheden verder afneemt. Naar aanleiding van de bevindingen in 2016 heeft adviesbureau Tauw in opdracht van het uitvoeringsprogramma en in nauwe samenwerking met de werkgroep spoed het format voorzien van diverse validatieregels zodat overheden direct werden gewezen op inconsistentie in de invoer van het format. Daarnaast heeft Tauw voor cruciale velden, eenduidige keuzeopties in het format gezet (zoals 'ja' of 'nee') en is via de jaarlijkse handreiking en een specifieke bijeenkomst getracht om alle invullers dezelfde interpretatie van datavelden mee te geven. Tot slot is voor het uitvragen van de kosten gewerkt met een verscherpte definitie van de jaarlijkse niet-gekapitaliseerde kosten waarbij een onderverdeling is gemaakt in de kosten voor overheden gedurende de looptijd van het convenant bodem en ondergrond (tot en met 2020) en de jaarlijkse niet-gekapitaliseerde kosten die worden verwacht in de periode 2021-2030, beide met prijspeil 2017.

Het huidige format blijkt inmiddels goed te voldoen. Aandachtspunt zijn mogelijke dubbelingen in opgaven van kosten bij de specifieke invulformats voor Diffuus, Gebiedsgericht grondwaterbeheer en Nazorg, omdat sommige overheden diffuse locaties, het gebiedsgericht beheer of nazorglocaties ook hebben opgevoerd op het invulformat voor spoedlocaties. Overigens is de verwachting dat deze dubbelingen slechts een beperkte omvang kennen. Een ander aandachtspunt, maar inherent aan het feit dat er nog keuzes moeten worden gemaakt is dat een deel van de kosten die zijn ingevuld schattingen betreft of dat ranges van kosten zijn afgegeven afhankelijk van de keuze voor de wijze van aanpak van locaties.

Conclusies en aanbevelingen

De monitoringssystematiek is verder verbeterd voor deze convenantperiode en voldoet aan de verwachtingen. De onderlinge vergelijkbaarheid van de data van de verschillende overheden is erdoor verbeterd. Er zijn nog wel aandachtspunten.

Aanbevolen wordt:

- De gebruikte data ook in 2018 weer terug te leveren aan de bevoegde overheden met het verzoek mutaties in de data bij de uitvraag van 2018 door te voeren in de dan aan te leveren dataset.
- De specifieke formats voor diffuus, gebiedsgericht beheer en nazorg aan te passen zodat dubbelingen in opgegeven kosten worden voorkomen.
- De bevoegde overheden in 2018 extra aandacht te vragen voor het verbeteren van de kwaliteit van de ingevulde kosten.

2 Voortgang convenantafspraken

Artikel 4: aanpak spoedlocaties

Het convenant bodem en ondergrond heeft als doel dat

- alle bij de eindrapportage van het vorige convenant (2015) bekende spoedlocaties in 2020 zijn gesaneerd of beheerst, inclusief de KRW grondwater spoedlocaties (4.1), voor zover dat voor een locatie vanwege onvoldoende financiële middelen niet kan dat de risico's in beeld zijn en aanpak is gepland (4.2);
- locaties uit de eindrapportage in 2016 worden beschikt (4.3);
- KRW lijsten in 2017 worden vastgesteld en de daarin opgenomen locaties in 2018 worden beschikt (4.4);
- bedrijven met een spoedlocatie actief worden benadert (4.5);
- resterende humane locaties in 2016 worden aangepakt (4.6);
- aanvullend ontdekte spoedlocaties zoveel mogelijk in lijn met de locaties in artikel 4.1 en 4.2 worden aangepakt (4.7).

De voortgang van de locaties uit de eindrapportage (betreft artikelen 4.1, 4.2, 4.3, 4.5 en 4.6)

In de eindrapportage van het vorige convenant zijn 1383 spoedlocaties geïdentificeerd. De voortgang van deze locaties is weergegeven in tabel 1 en figuur 1. De meting is in elk jaar uitgevoerd op 1 oktober. In tabel 2 is een prognose van de voortgang gegeven door te kijken naar de geplande start van de saneringen die nog niet zijn gestart. In tabel 3 is een prognose van de voortgang gegeven door te kijken naar de geplande afronding van de sanering.

Tabel 1: Voortgang aanpak van 1383 in 2015 geïdentificeerde spoedlocaties uit eindrapportage

Jaar	Nog niet gestart	In uitvoering	Afgehandeld	Totaal
nulmeting 2015	591 (43%)	792 (57%)	0 (0%)	1383 (100%)
2016	426 (31%)	745 (54%)	212 (15%)	1383 (100%)
2017	310 (22%)	676 (49%)	397 (29%)	1383 (100%)

Tabel 2: Prognose start uitvoering sanering van 310 spoedlocaties waarbij sanering nog niet is gestart

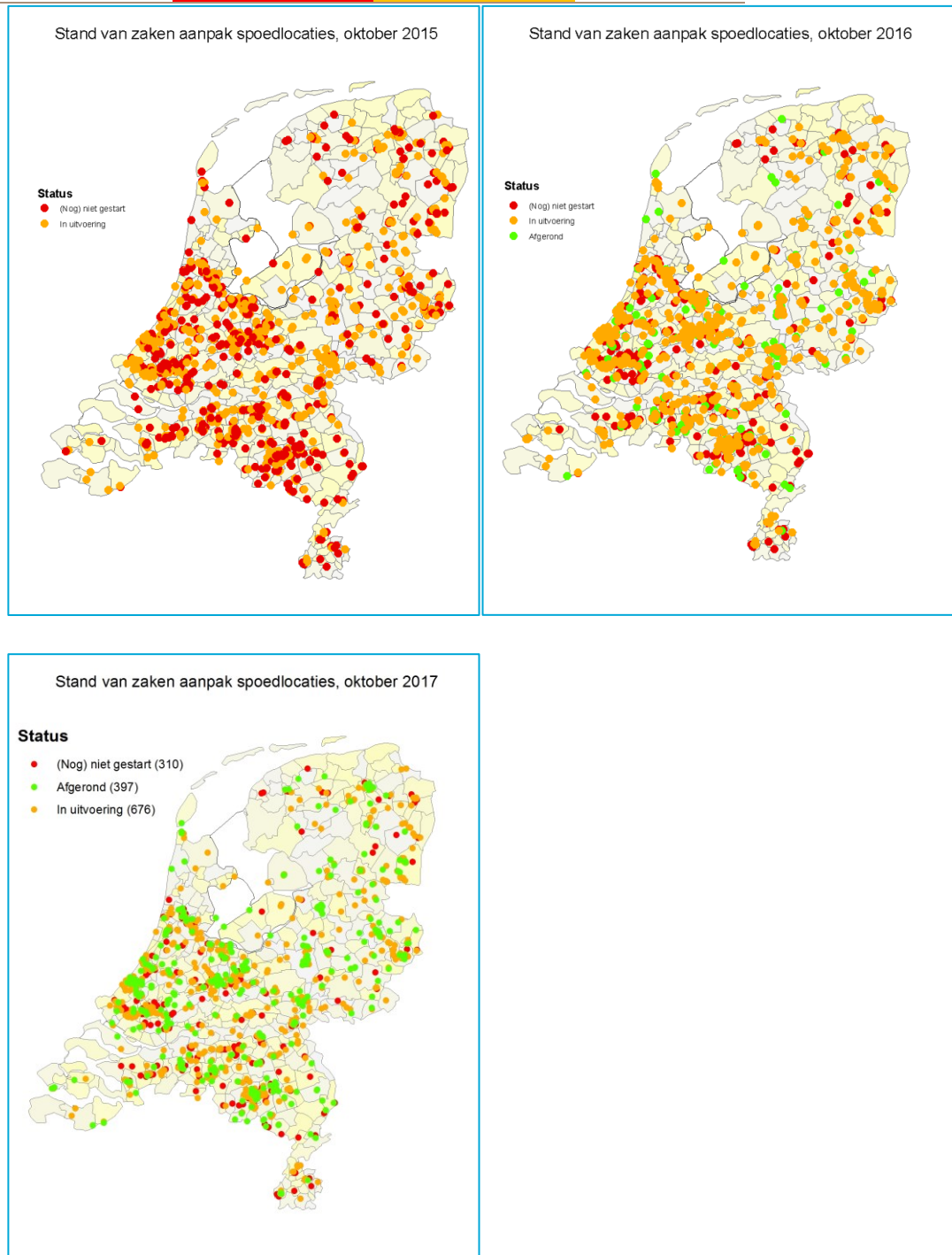
	Planning start
2017	49
2018	124
2019	37
2020	42
Na 2020	26
N.V.T.*	32
Totaal	310

* Dit zijn locaties waarvan is vastgesteld dat er geen spoedeisende risico's zijn, maar die nog niet zijn afgehandeld via een herbeschikking. Afhandeling van deze locaties zal in 2018 plaats vinden.

Uit tabel 2 valt op te maken dat de overheden verwachten dat vrijwel alle locaties (op 26 locaties na) in deze convenantperiode in uitvoering zullen worden gebracht. Tevens valt uit tabel 3 op te maken dat er een behoorlijk groot aantal locaties (313 + 133 + 60 = 506) om een langdurige aanpak vragen (grondwater saneringen) en dat de afronding van deze locaties pas is voorzien na afloop van de convenantperiode. Veelal zijn op deze locaties al wel de sanerende maatregelen genomen, maar wordt via monitoring van de verspreiding gericht gekeken of de stabiele eindsituatie in het grondwater is bereikt.

Tabel 3: Planning afronding aanpak van 310+676 spoedlocaties waarbij sanering nog niet is afgerond

Jaar	Planning afronding in 2017 nog niet gestart	Planning afronding, in 2017 in uitvoering	Totaal
2017	1	35	36
2018	28	81	109
2019	8	68	76
2020	63	138	201
2021-2030	124	189	313
Na 2030	40	93	133
Eeuwigdurend	14	46	60
Totaal	310	676	986

Figuur 1: Stand van zaken aanpak spoedlocaties peildatum oktober 2015, 2016 en 2017

Nog niet gestart

Als we in tabel 1 kijken naar het aantal locaties dat verschoven is vanuit de categorie nog niet gestart zien we dat er in 2017 116 (426-310) locaties in uitvoering zijn gebracht. Op grond van tabel 2 is te prognosticeren dat op 26 locaties na alle locaties in deze convenantperiode in uitvoering worden gebracht. Voor 32 locaties (n.v.t) is bovendien al bekend dat die geen spoedlocatie blijken na aanvullend onderzoek. Deze locaties worden naar verwachting in 2018 afgerond met een herbeschikking. Wanneer we inzoomen op de 310 locaties die nog niet zijn gestart, zien we het beeld dat is geschetst in tabel 4.

Tabel 4: Nog niet gestarte locaties in beeld

Jaar	Initiatief Overheid (DUB)			Initiatief bedrijfsleven (SEB)			Totaal		
	Niet beschikt	Beschikt	Totaal	Niet beschikt	Beschikt	Totaal	Niet beschikt	Beschikt	Totaal
2016	58	82	140	129	157	286	187	239	426
2017	52	61	113	60	137	197	112	198	310

Voor locaties die nog niet in uitvoering zijn kan een beschikking een belangrijke juridische stok achter de deur vormen indien het initiatief niet bij de overheid ligt (SEB). Uit tabel 4 blijkt dat het aantal SEB-locaties zonder beschikking fors is afgenomen en uit tabel 5 blijkt dat in 2017 en 2018 vrijwel alle nog niet-beschikte locaties waarbij het initiatief bij het bedrijfsleven ligt zal worden beschikt.

Tabel 5: Planning beschikking bij locaties die nog niet zijn gestart

Jaar	Initiatief overheid (DUB)	Initiatief bedrijfsleven (SEB)	Totaal
2017	18	29	47
2018	17	16	33
2019	3	0	3
2020	0	1	1
>2020	1	1	2
N.V.T. ²	9	7	16
Beschikt ³	4	6	10
Totaal	52	60	112

Tabel 6: Aanvang sanering bij locaties die nog niet zijn gestart

Jaar start	Initiatief overheid (DUB)	Initiatief bedrijfsleven (SEB)	Totaal
2017	17	32	49
2018	39	85	124
2019	19	18	37
2020	19	23	42
>2020	10	16	26
N.V.T.	9	23	32
Totaal	113	197	310

Geen beschikking in 2016

Uit de voorraad nog niet gestarte locaties zijn nog 112 locaties waarbij er nog geen sprake is van een beschikking. Voor locaties waarvoor bedrijven (60) moeten worden aangesproken is in het convenant afgesproken dat de beschikkingen in 2016 worden afgegeven, zodat het moment van start van de uitvoering (binnen 4 jaar) juridisch is geborgd binnen de convenantperiode. Op grond van tabel 5 kan

² Voor deze locaties geldt dat er een maatschappelijke afweging plaats vindt i.v.m. ecologie.

³ Voor deze locaties geldt dat er ofwel nader onderzoek heeft plaatsgevonden die zal leiden tot herbeschikking of dat er een relatie is met een gebiedsplan voor grondwaterbeheer waarin de locaties een plek kunnen krijgen

worden vastgesteld dat deze afspraak uit het convenant niet voor alle locaties is gehaald. Wel zullen voor vrijwel alle locaties die beschikkingen volgen in 2017 en 2018, waarmee een moment van start van uitvoering voor 2022 juridisch is geborgd. Mogelijkerwijze maken de bevoegde overheden afspraken met de initiatiefnemers om desondanks uiterlijk in 2020 te starten met de sanering. Voor locaties waar overheden voor aan de lat staan en die niet zijn beschikt, speelt dit formele aspect uiteraard niet en kan via programmering de uitvoering in deze convenantperiode worden gerealiseerd.

Bij de locaties die nog niet zijn gestart waar het initiatief ligt bij het bedrijfsleven (197 locaties) is gekeken of er voor deze locaties in de kolom financieringsconstructie iets is ingevuld. Het resultaat daarvan is opgenomen in tabel 7.

Tabel 7: Subsidies voor nog niet gestarte locaties met initiatief bij bedrijfsleven (SEB)

Soort subsidie	Aantal locaties	Omvang Subsidie
Bedrijvenregeling	52	14,3 Miljoen Euro
Bosatex	15	2,4 Miljoen Euro
Cofinanciering	4	0,5 Miljoen Euro
Defensie	5	-
Gasfabrieken	1	-
N.V.T./ niet ingevuld	120	1,3 Miljoen Euro
Totaal	197	18,5 Miljoen Euro

Uit tabel 7 blijkt dat mogelijk bij 120 locaties subsidie kansen blijven liggen. Bij overheden zal moeten worden nagevraagd of dat voor die 120 locaties klopt. Het vermoeden bestaat dat voor diverse locaties ten onrechte N.V.T. is ingevuld. Dit was bij de vorige uitvraag het geval bij 177 locaties en daar is in 2017 aandacht voor gevraagd. Naast de inzet om dit soort kansen niet te laten liggen, biedt verdere communicatie over de subsidiemogelijkheden mogelijk juist ook weer kansen om bedrijven te stimuleren de sanering aan te vangen. Hier wordt voor 2018 wederom aandacht voor gevraagd.

Tenminste de risico's beheerst in 2020

Als we naar de tekst van het convenant kijken moeten de risico's van de locaties uit de eindrapportage 2015 in 2020 tenminste zijn beheerst, al dan niet met tijdelijke beveiligingsmaatregelen. De hoeveelheid locaties die zijn beheerst is dus een goede graadmeter voor de mate waarin de convenantdoelen worden gehaald. In tabel 8 is weergegeven in hoeverre op de locaties sprake is van een beheerste situatie. Het gaat hierbij om onaantvaardbare risico's voor verspreiding van de verontreinigingen of de ecologie. Bij de locaties is bij het huidige normale gebruik geen sprake van actuele humane risico's.

Tabel 8: Risico's wel of niet beheerst van de 1383 locaties uit de eindrapportage van 2015

Jaar	Nog niet gestart			In uitvoering			Afgehandeld			Totaal		
	Niet beheerst	Beheerst	Totaal	Niet beheerst	Beheerst	Totaal	Niet beheerst	Beheerst	Totaal	Niet beheerst	Beheerst	Totaal
2016	354	72	426	230	515	745	0	212	212	584	799 (58%)	1383
2017	257	53	310	290	386	676	0	397	397	547	836 (60%)	1383

Uit tabel 8 blijkt dat het aantal locaties waarbij de risico's zijn beheerst vrijwel niet is toegenomen, ondanks dat 116 locaties in uitvoering zijn gebracht. Beheersing van de risico's vraagt in veel gevallen dus enige tijd na de start van de uitvoering.. In totaal zijn de risico's op 60% van de locaties beheerst. In tabel 9 is ingezoomd op de vraag of de doelstelling om de risico's te beheersen uiterlijk in 2020 haalbaar is. Daarvoor is door de overheden aangegeven dat verwacht wordt dat het aantal locaties waarbij de risico's zijn beheerst zal stijgen van 836 naar 1218. Bij 94 locaties twijfelen de overheden en bij 71 locaties is aangegeven dat de doelstelling om de risico's te beheersen niet wordt gehaald.

Tabel 9: haalbaarheid 2020 doelstelling

	Nog niet gestart	In uitvoering	Afgehandeld	Totaal
Haalbaarheid 2020 doelstelling				
Ja	243	578	397	1218
Twijfel	42	52	0	94
Nee	25	46	0	71
Totaal	310	676	397	1383

Voor de locaties waarbij twijfel/nee is ingevuld bij de haalbaarheid van de 2020 doelstelling is in tabel 10 gekeken naar de aanvang van die saneringen. Veel (146 van de 165) van de locaties waarbij er twijfel is over de haalbaarheid van de 2020 doelstelling blijken wel te worden aangepakt voor 2021 of zijn reeds in uitvoering. Het gaat hier in veel gevallen om locaties waar complexe en langdurige saneringen in uitvoering zijn of komen en waarbij de verwachting is dat de beheersing van de risico's pas na 2020 wordt gerealiseerd.

Tabel 10: planning aanvang saneringen bij locaties met twijfel over de haalbaarheid 2020 doelstelling

Jaar start	Haalbaarheid 2020 = Nee	Haalbaarheid 2020 = Twijfel	Haalbaarheid 2020 = Nee + twijfel
Loopt	41	45	86
2017	8	4	12
2018	11	15	26
2019	1	9	10
2020	2	10	12
>2020	8	8	16
N.V.T.	0	3	3
Totaal	71	94	165

Humaan beheerst in 2016

Aangezien in artikel 4.6 is afgesproken dat de locaties met humane risico's in 2016 worden aangepakt, is gekeken naar de hoeveelheid locaties met niet beheerste humane risico's. In 2015 waren dat 34 locaties (11 uit de Atsma lijst en 23 aanvullende locaties die na 2010 zijn geïdentificeerd). In de opgave van 2016 was dat aantal gedaald naar 21 locaties, waarvan bij 7 locaties de sanering in uitvoering is. In de opgave van 2017 is dat aantal verder gedaald naar 15 locaties, waarvan bij 8 locaties de sanering in uitvoering is. De doelstelling uit het convenant op dit punt is niet (tijdig) gehaald, al is het aantal resterende locaties zeer beperkt. De start van de overige 7 saneringen is bij 6 locaties gepland voor 2021, voor 1 locatie is sprake van overdracht van eigenaarschap en wordt overlegd over de startdatum van de sanering.

Tabel 11: locaties met niet beheerste humane risico's

Jaar	Humaan niet beheerst	Humaan niet beheerst maar sanering in uitvoering
2015	34	
2016	21	7
2017	15	8

Locaties met sanering in uitvoering

Er is inmiddels een grote groep locaties in uitvoering. Gezien tabel 3 geldt voor een groot deel van deze locaties en de locaties die nog in uitvoering gaan komen, dat de sanering doorloopt tot na het einde van de convenantsafspraken (uiterlijk in 2020). Voor de locaties in uitvoering is in 2017 voor het eerst gevraagd om extra informatie, met name of er sprake is van een afgeronde aanpak van de bron en/of er

sprake is van een aanpak van de pluim (voor zover verspreiding van de verontreiniging aan de orde is). Deze nadere blik op locaties in uitvoering is nodig omdat die groep toeneemt als gevolg van het in uitvoering nemen van saneringen. Een en ander is in tabel 12 weergegeven. Van de 676 locaties die in uitvoering zijn is in 395 gevallen de bronaanpak reeds afgerond. Bij veel van die locaties wordt via monitoring van de ontwikkeling van de pluim gekeken of er na deze bronaanpak een stabiele en beheerste situatie is bereikt.

Tabel 12: locaties in uitvoering, voortgang bron en pluimaanpak

	Bronaanpak	Pluimaanpak
Bronaanpak afgerond	395	
Bronaanpak (nog) niet afgerond	181	
Actieve maatregelen pluim		125
Pluimaanpak via GGB		29
Monitoring pluim		363
Bronaanpak afgerond, pluimaanpak moet nog starten		57
N.v.t.	100	102
Totaal	676	676

Afgehandelde locaties

In het afgelopen jaar zijn van de 1383 locaties 185 locaties afgehandeld. 132 locaties zijn afgehandeld na een sanering of door opname in een gebiedsgericht grondwaterbeheer. 53 locaties zijn afgehandeld omdat uit nader onderzoek is gebleken dat er geen sprake was van onaanvaardbare risico's. Hier zitten locaties bij waarbij in stap 3 van de risicobeoordeling is vastgesteld dat er geen onaanvaardbare ecologische risico's zijn en diverse locaties waarbij op basis van verder onderzoek is vastgesteld dat er geen onaanvaardbare risico's voor verspreiding zijn.

Tabel 13: afgehandelde locaties

Jaar	Afgehandeld na verder onderzoek geen spoed	Afgehandeld na sanering of opname in GGB	Totaal
2016	75	137	212
2017	53	132 (26 GGB) ⁴	185
Totaal	128	269	397

Kosten aanpak locaties

Bij de uitvraag is aan de overheden gevraagd om een inschatting te geven van de kosten die door overheden moeten worden gemaakt voor de aanpak van locaties, voor gebiedsgericht beheer, voor nazorg en voor diffuus ernstig verontreinigde gebieden. In tabel 14 zijn de opgegeven kosten voor overheden weergegeven. Daarnaast maken ook bedrijven hoge kosten voor saneringen, deels voor spoedeisende saneringen maar met name ook voor de aanpak van verontreinigingen bij de herontwikkeling van locaties. Op basis van oude monitoring van de bodemsanering (RIVM, 2009) is het niveau van de investeringen van bedrijven vergelijkbaar met de investeringen van de overheid (een multiplier van 2).

⁴ Registratie afhandeling via GGB is in 2017 ingevoerd.

Tabel 14: Opgegeven kosten voor overheden in miljoenen euro's, prijspeil 2017, niet gekapitaliseerd

	Kosten DUB tot en met 2020	Kosten DUB 2021-2030	Totaal
Aanpak locaties	186	95	281
Nazorg	85	80	165
Diffuus	43	114*	157
Gebiedsgericht beheer groundwater	8	5	13
Totaal	322	293	615

* een van de overheden heeft aangegeven tussen de 30 en 140 miljoen euro nodig te hebben voor de aanpak. In de tabel is uitgegaan van het gemiddelde van die twee uitersten.

De opgave van de kosten betreft in veel gevallen een schatting van de werkelijkheid. Het is de verwachting dat bij elke uitvraag naar mate er meer locaties in uitvoering komen het inzicht in de kosten steeds beter wordt. Ook is de dekking van de kosten door het budget verschillend per provincie en per gemeente. Voor de saneringen, inclusief nazorg, diffuus en GGB is in totaal 271 miljoen euro beschikbaar gesteld aan de bevoegde overheden, terwijl de totale opgegeven kosten 322 miljoen bedragen. Wanneer we de kosten voor de overheden vergelijken met de budgetten die zijn toegekend tot 2021 (inclusief aanvullend budget 2018) dan zien we dat bij 31 overheden het budget toereikend is en bij 10 overheden zijn de kosten hoger dan de toegekende budgetten. De betrouwbaarheid van de cijfers is toegenomen ten opzichte van de vorige uitvraag, maar met name de kosten voor na 2020 kennen een grote range, met name de benodigde kosten voor de aanpak van diffuse verontreinigingen (loodproblematiek).

De voortgang van vaststellen KRW lijsten (betreft artikel 4.4)

Algemene beeld is dat de meeste KRW locaties ook al via de inventarisatie van spoedlocaties bij overheden in beeld waren en dat er een beperkt aantal aanvullende locaties uit deze inventarisatie naar voren komen. Veel overheden geven aan geen KRW locaties uit de inventarisatie te hebben toegevoegd aan de spoedlijst. Uit de opgehaalde reacties valt op te maken dat de inventarisatie in veel gevallen vanuit de aangereikte indicatieve lijsten wordt aangevlogen en wat minder vanuit de beoogde daadwerkelijke afstemming met de KRW collega's. Het lijkt voor de hand te liggen deze inventarisatie in het kader van de warme overdracht goed onder de aandacht te brengen van de gemeenten. Ook is gedeelde kennis over de precieze doorwerking van de KRW en de eventuele impact daarvan nog een punt van aandacht.

In termen van cijfers is het volgende opgehaald:

- Alle overheden hebben aandacht voor inventarisatie van KRW locaties
- Aantal overheden die een beperkt (1 tot 5) aantal KRW locaties hebben: 7
- Beschikkingen 2018 lijken haalbaar

De voortgang van aanvullend toegevoegde spoedlocaties (4.7)

Na verschijnen van de eindrapportage van het vorige convenant zijn in de periode oktober 2015-oktober 2017 de volgende locaties toegevoegd aan de lijst met spoedlocaties:

Tabel 15: Voortgang aanpak spoedlocaties toegevoegd in 2016 en 2017

Jaar	Nog niet gestart	In uitvoering	Afgehandeld	Totaal
2016	38	23	13	74
2017	64	9	2	75
Totaal	102	32	15	149

Van de 102 locaties die nog niet zijn gestart zijn 74 locaties niet beschikt.

Van de locaties die in 2017 zijn toegevoegd zijn er door 1 overheid 27 toegevoegd vanuit de inventarisatie spoedlocaties die aldaar tezamen met de watercollegae is uitgevoerd. Daarnaast zijn door 1 overheid 9

locaties toegevoegd als gevolg van de aanpak en inventarisatie van de loodproblematiek en zijn 9 locaties toegevoegd door 2 overheden als gevolg van verdere uitwerking van gebiedsgericht grondwaterbeheer.

Artikel 5 : Gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen

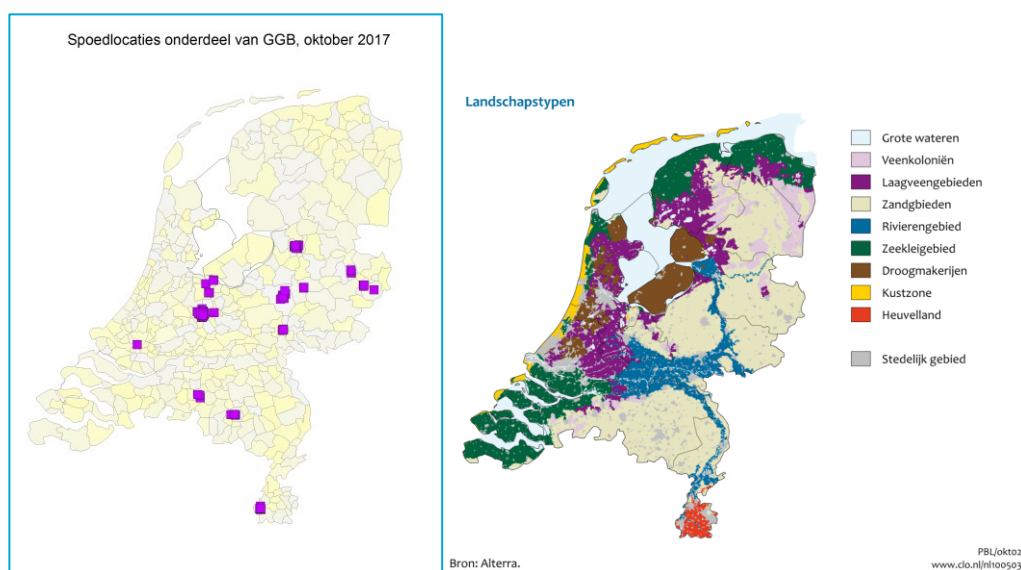
Het convenant heeft als doel in beeld te brengen in welke gebieden er behoefte bestaat aan het gebiedsgericht beheren van verontreinigingen in het grondwater, teneinde de kwaliteit te verbeteren of in elke geval de verslechtering te stoppen (artikel 5.1). Indien de behoefte er is en het beheer haalbaar is, is de doelstelling dat de hoofdlijnen van het beheer in 2020 zijn vastgesteld (artikel 5.2)

In de enquête is gevraagd naar de voortgang op dit convenantartikel:

- alle overheden hebben een inventarisatie uitgevoerd
- de helft van de overheden heeft gebieden waar er behoefte is aan gebiedsgericht grondwaterbeheer. Bij de andere helft van de overheden is er geen behoefte.
- Het gebiedsgericht grondwaterbeheer is bij de overheden waar het speelt in veel gevallen ingericht of wordt dat uiterlijk in 2020. Eén overheid heeft aangegeven dat dit mogelijk niet lukt voor 2020.

In figuur 2 is aangegeven welke spoedlocaties zijn opgenomen in gebiedsgericht grondwaterbeheer. Uit figuur 2 blijkt dat gebiedsgericht beheer voornamelijk in zandgebieden aan de orde is. Vanwege de grondslag ligt in die gebieden een gebiedsgerichte aanpak meer voor de hand.

Figuur 2: spoedlocaties onderdeel van GGB

De verwachting is dat gebiedsgericht grondwaterbeheer van zogenaamde 'oranje locaties' onderwerp van gesprek zal zijn bij de warme overdracht van taken op gebied van de historische bodemverontreiniging van provincies naar gemeenten. Deze gesprekken lopen en worden verder gevoerd in 2018.

Artikel 6: Aanpak verontreinigde waterbodems

Het convenant heeft als doel om de op de C-lijst vermelde waterbodems uiterlijk in 2020 aan te pakken dan wel dat uiterlijk in 2020 met de uitvoering is gestart. Indien er onvoldoende financiële middelen voor aanpak zijn is voor de locaties uiterlijk in 2020 in beeld gebracht wat de risico's zijn en is een jaar van uitvoering gepland.

De C-lijst betreft locaties die vanuit de waterwet worden aangepakt. In 2015 resteerde nog 26 locaties waarvan onderzocht moest worden of deze aangepakt moesten worden in verband met de impact op de waterkwaliteit. Het onderzoek naar die locaties is in 2017 opgeleverd. Uit dit onderzoek blijkt dat er 11 locaties definities op de C-lijst worden geplaatst. Voor de aanpak van deze locaties is in totaal 32,6 miljoen

Euro nodig. Conform de afspraken hebben twee overheden voor de financiering van deze locaties een aanvraag gedaan voor aanvullend budget in 2018.

Artikel 7: Diffuse bodemverontreiniging

Het convenant heeft als doel dat in gebieden met diffuse bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane risico's (vanwege loodverontreiniging) helderheid bestaat over in het gebied op te volgen gebruiksadviezen teneinde de risico's te verminderen (artikel 7.1). In gebieden waar gebruiksadviezen niet afdoende zijn zorgen de overheden ervoor dat de risico's worden beheerst. Voor het definitief wegnemen van de risico's wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijke momenten van herontwikkeling en bevoegde overheden nemen de aanpak van deze gebieden op in hun programma (artikel 7.2).

Recente studies en aanbevelingen van onder meer de EFSA hebben laten zien dat lood voor jonge kinderen meer risico's oplevert dan eerst gedacht

De nieuwe inzichten op het gebied van bodemlood zetten de gemaakte afspraken op het gebied van diffuse verontreinigingen in een ander perspectief. Voor vrijwel alle overheden zijn de nieuwe inzichten aanleiding om een beperkte maatwerk inventarisatie te starten naar het loodgehalte op plaatsen waar kinderen verblijven, voor een aantal overheden leidt die inventarisatie tot communicatie over gebruiksadviezen of tot gerichte aanpak van kinderspeelplaatsen. Voor overheden die al een hogere loodbelasting in de bodem hadden betekent de nieuwe informatie dat de aanpak verder moet worden geïntensiveerd. Kortom de opgave op dit onderdeel van het convenant is op grond van de nieuwe inzichten over de schadelijkheid van lood in omvang toegenomen.

In opdracht van het ministerie van I&W is een maatschappelijke kosten en batenanalyse (MKBA) bodemlood opgesteld die een bijdrage levert aan het opstellen van lokaal beleid voor de omgang met bodemlood bij de verschillende overheden.

Uit de enquête blijkt dat:

- 23 overheden bezig zijn met een inventarisatie naar bodemlood in combinatie met plaatsen waar kinderen verblijven.
- 15 overheden gebieden hebben waar loodverontreiniging aan de orde is. Veelal is in deze gebieden gecommuniceerd over de gebruiksadviezen.
- Voor 4 overheden volstaan gebruiksadviezen niet en worden gerichte saneringen uitgevoerd.

De 4 overheden die aangeven dat gebruiksadviezen niet volstaan hebben in de uitvraag van de kosten aangegeven dat de kosten voor aanpak van het probleem in de betreffende 4 steden fors zijn (zie tabel 14, in totaal 157 miljoen euro).

Artikel 8: Nieuwe bedreigingen

Doelstelling van het convenant is om de nieuwe bedreigingen voor het bodem en watersysteem in beeld te brengen en kennisachterstanden weg te werken.

Voor dit onderdeel blijkt dat de kennisachterstand op het punt van nieuwe bedreigingen via het kennisproject van het convenant onder de aandacht is. Een groot deel van de overheden geeft in de enquête aan dat men de landelijke ontwikkelingen op dit punt met belangstelling volgt.

Door een toenemend aantal overheden wordt melding gemaakt van medicijnresten en bestrijdingsmiddelen in grondwater, rubber infill op sportvelden, dumping van drugsafval en met name van het aantreffen van PFAS in relatief lage concentraties. Op het gebied van PFAS wordt gewerkt aan een handelingskader door het expertisecentrum PFAS. Vooruitlopend op de rapportage van dit kenniscentrum lijkt PFAS vaker te worden aangetroffen op plaatsen waar dat niet wordt verwacht. Dit heeft consequenties voor het grondverzet en vraagt om een extra inspanning van overheden om lokaal beleid te ontwikkelen.

In 2 gebieden (rond Schiphol en Dordrecht) is inmiddels beleid vastgesteld voor de omgang met PFOS, PFOA en GenX.

Artikel 9: Nazorg

Doelstelling van het convenant is om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om op een milieu hygiënisch verantwoorde wijze de inspanningen te verminderen of te beëindigen.

In dat kader is aan overheden gevraagd om het aantal locaties aan te geven waar sprake is van actieve nazorg (monitoring of maatregelen) en welke kosten daarmee zijn gemoeid. Een groot aantal overheden heeft aangegeven inspanningen te hebben verricht om de nazorg te verminderen. Uit de uitvraag blijkt dat:

- De gezamenlijke overheden 476 locaties in beheer hebben waarbij sprake is van actieve nazorg
- De totale overheidskosten die voor deze nazorglocaties zijn opgenomen fors zijn (zie tabel 14, in totaal 165 miljoen euro tot en met 2030).

In 2017 is een adviesgroep ingericht van experts van de overheden die de kennis over vermindering van nazorglocaties en stortplaatsen deelt en beschikbaar is om overheden te ondersteunen bij het verminderen van de nazorg op locaties. De kennis die door de adviesgroep wordt ontwikkeld kan ook bijzonder relevant zijn voor bedrijven die hun nazorg willen verminderen.

Artikel 10: Stortplaatsen

Doelstelling van het convenant is om voormalige stortplaatsen efficiënt te beheren en te borgen dat het efficiënte beheer ook onder de omgevingswet kan worden geborgd.

Uit de enquête blijkt dat op veel van de ca. 4000 voormalige stortplaatsen sprake is van passieve nazorg (gebruiksbeperkingen in de vorm van instandhouding leeflaag) en dat op ca. 200 voormalige stortplaatsen sprake is van actieve nazorg.

3 Conclusies en aanbevelingen

Op grond van de bevindingen in hoofdstuk 2 zijn conclusies te trekken over de mate waarin de convenantdoelen worden gehaald. Uit die conclusies kunnen aanbevelingen worden geformuleerd om het behalen van de doelstellingen van het convenant verder te versterken. Bovendien kan uit de conclusies over de voortgang een kernboodschap worden geformuleerd voor de communicatie over de voortgang van het convenant.

In dit hoofdstuk wordt per convenantartikel ingegaan op de conclusies en aanbevelingen. Overall kan de volgende kernboodschap worden geformuleerd m.b.t. de voortgang van de saneringsdimensie van het convenant:

De bevoegde overheden maken goede vorderingen met het aanpakken van de locaties met onaanvaardbare risico's. Bij de ca. 1500 locaties met onaanvaardbare risico's zijn de risico's inmiddels in meer dan de helft van de locaties beheerst. Bovendien moet een steeds kleiner deel van de locaties nog in uitvoering worden gebracht en zijn bijna 400 locaties afgehandeld. De afronding van de operatie spoedlocaties in 2020 lijkt voor de meeste locaties vooralsnog haalbaar, waarbij wel wordt opgemerkt dat de uitvoering van de beheersing van de risico's bij spoedlocaties met verspreiding vaak langjarig is en die beheersing loopt bij een substantieel deel van de locaties na 2020 door. De aanpak van de spoedlocaties via de Wbb is straks onder de Omgevingswet via het overgangsrecht geborgd. Met de komst van de Omgevingswet is het aan gemeenten om eisen te stellen aan de bodemkwaliteit in relatie tot activiteiten. Net als nu bij de gevallen ernst zonder spoed het geval is zal een eventuele aanpak van resterende historische verontreinigingen aan de orde zijn bij een natuurlijk moment van herontwikkeling. De aanpak van diffuse verontreinigingen is in 2020 nog niet afgerond en het beheer van voormalige stortplaatsen en de nazorg van reeds uitgevoerde saneringen vraagt ook na 2020 een forse beheerinspanning. Convenantpartijen werken met elkaar samen om mede met het oog op de komst van de Omgevingswet deze beheertaken goed te beleggen bij de decentrale overheden.

Artikel 4: aanpak spoedlocaties

Uit de resultaten zoals weergegeven in hoofdstuk 2 blijkt dat er langs verschillende indicatoren bewijs is van goede vordering van het beheerst krijgen van de locaties met onaanvaardbare risico's:

- Het aantal locaties dat nog niet is gestart is met 116 afgenomen naar 310.
- Het percentage locaties dat is beheerst is toegenomen van 58% naar 60% (convenantdoel voor 60% gehaald).
- Het aantal locaties dat is afgehandeld is met 185 locaties gestegen van 212 naar 397 van de 1383 locaties.
- De prognose is dat vrijwel alle locaties (26 uitgezonderd) uiterlijk 2020 in uitvoering zijn gebracht.
- Bij veel locaties in uitvoering is de bron van de verontreinigingen al aangepakt.
- Veel locaties zijn in uitvoering, waarbij de beheerste situatie in de toekomst (soms voor, soms na 2020) in het verschiet ligt.
- Bij veel overheden is het budget voor de aanpak van spoedlocaties toereikend voor deze periode.

Uit de gegevens zijn ook signalen die aandacht vragen:

- 310 locaties zijn nog niet gestart, daarvan is bij 197 locaties het bedrijfsleven initiatiefnemer. Van die 197 locaties hebben 60 nog geen beschikking. Dit betekent dat het juridisch instrument om deze locaties in uitvoering te krijgen voor 2021 niet aanwezig is.
- Voor 26 locaties is een aanvang voorzien na 2020.
- Voor 120 locaties die nog moeten starten en waarvoor het bedrijfsleven initiatiefnemer is, is niet opgegeven dat er gebruik wordt gemaakt van subsidieregelingen.

- Van de 547 locaties waar de risico's nog niet zijn beheerst wordt door de overheden voor 150 locaties (66 niet, 84 twijfel) aangegeven dat de risico's in 2020 niet zijn beheerst, hoewel in vrijwel alle gevallen wel een sanering uiterlijk in 2020 zal aanvangen.
- De afspraak om locaties met humane risico's in 2016 te hebben beheerst is niet gehaald. Er resteren 15 locaties, waarbij in 8 gevallen de sanering al in uitvoering is.
- De kosten geven een aanwijzing dat voor sommige overheden het budget niet afdoende is om de spoedopgave op te lossen. Dit wordt bevestigd door het feit dat de aanvragen voor aanvullend budget 2018 de budgettaire ruimte overschrijden. Dit betekent dat bij de betreffende overheden een deel van de opgave nog resteert na 2020.

Dit leidt tot de conclusie dat de convenantpartijen goed op stoom zijn bij het in uitvoering krijgen, beheersen van de risico's en afhandelen van de spoedlocaties. De doelen van het convenant met betrekking tot de spoedlocaties zijn daarmee bereikbaar en realistisch. Tevens moet worden vastgesteld dat voor een substantieel deel van de locaties de uitvoering is of zal zijn gestart in 2020 maar dat de beheersing van de risico's en afhandeling van de locaties zal worden gefinaliseerd na 2020 (of zelfs eeuwigdurend is) en dat voor deze opgave ook na 2020 budget nodig zal zijn.

Dit leidt tot de volgende aanbevelingen:

- Het uitvoeringsprogramma/ de werkgroep spoed wordt aanbevolen om in gesprek te gaan met overheden met locaties waarbij doelstelling 2020 als niet haalbaar wordt aangegeven of met locaties die moeten worden gestart en/of beschikt. In die gesprekken kan voor een verdiepend begrip van de cijfers nader worden toegelicht waarom de locaties nog niet gestart en/of beschikt zijn en waarom de doelstelling voor 2020 als niet haalbaar wordt geacht. Tevens kan worden gespiegeld welke interventies door de overheden aanvullend kunnen worden gepleegd en kan worden bepaald of daarbij een hulpvraag aan het uitvoeringsprogramma is te formuleren.
- De bevoegde overheden wordt geadviseerd om in nauwe afstemming met Bodemcentrum/Stichting Bodembeheer tenminste de bedrijven die nog niet zijn gestart met de uitvoering te informeren – voor zover dat niet al is gedaan - over de mogelijkheden die er zijn om subsidie te krijgen bij de aanpak van hun locatie en om hen te informeren over het convenant overheden en bedrijfsleven en welke ondersteuningsmogelijkheden Bodemcentrum/Stichting Bodembeheer biedt bij juridische en praktische vraagstukken.
- De bevoegde overheden wordt geadviseerd te investeren in het verbeteren van de kwaliteit van de data met betrekking tot overheidskosten van aanpak van locaties, inclusief gebiedsgericht beheer, nazorg en diffuse gebieden en dekking van die kosten door reeds verdeelde budgetten. De kosten worden - met het moment van start van de uitvoering steeds meer gerealiseerd of in zicht - voor overheden ook beter voorspelbaar. Deze verbetering is nodig om de kosten die nodig zijn voor het beheer van historische verontreinigingen na 2020 beter inzichtelijk te maken. Met de werkgroep spoed zal worden verkend welke ondersteuning vanuit het uitvoeringsprogramma hiervoor wenselijk is.
- Het uitvoeringsprogramma wordt aanbevolen om in 2018 een project te starten, op basis van een op te stellen plan van aanpak, om inzichtelijk te maken welke financiële opgave resteert na 2020 op het gebied van de historische bodemverontreiniging. De omvang van de resterende opgave na 2020 heeft ook consequenties voor de benodigde personele inzet bij de bevoegde overheden.

Artikel 5 : Gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen

Uit de enquête blijkt dat alle overheden een inventarisatie hebben uitgevoerd en dat ongeveer de helft van de overheden gebiedsgericht beheer van het grondwater heeft ingesteld of daar mee bezig is.

Aanbevolen wordt aan de decentrale overheden om dit onderwerp in de regio beter op de kaart te zetten en daarbij breder te kijken dan de mogelijkheden voor gebiedsgerichte aanpak. Het wegvallen van het instrumentarium uit de Wbb bij inwerkingtreding van de Ow vraagt om een intensieve samenwerking

tussen de gemeente, waterschap en provincie. Een natuurlijk moment kan zijn om dit onderwerp op de agenda te zetten bij de gesprekken die worden gevoerd over de 'warme overdracht'. Hoewel dit onderwerp mogelijk niet onder de scope van de warme overdracht valt, is samenwerking tussen gemeente, waterschap en provincie bij de uitvoering van deze convenantafspraken randvoorwaardelijk en ook passend in het komen tot goede omgevingsvisies.

Artikel 6: Aanpak verontreinigde waterbodems

Het onderzoek naar de locaties op de C-lijst is afgerond en de aanpak van de locaties (11 stuks) kan voor een deel worden gefinancierd door het aanvullende budget dat in 2018 wordt toegekend aan de overheden. De convenantpartijen wordt aanbevolen om de kosten voor de C-locaties die in deze convenant periode niet kan worden gefinancierd te betrekken bij het onderzoek naar de financiële opgave die resteert na 2020.

Artikel 7: Diffuse bodemverontreiniging

Lood blijkt schadelijker dan gedacht voor jonge kinderen. Dat leidt tot extra inspanningen van de overheden om de risico's in beeld te brengen en die te beheersen daar waar de risico's aan de orde zijn. De opgave op dit onderdeel van het convenant is op grond van de nieuwe inzichten over de schadelijkheid van lood in omvang toegenomen

Aanbevolen wordt om de inventarisaties die de verschillende overheden uitvoeren en de keuzes voor aanpak van de risico's via de monitoring goed te volgen om zo beter zicht te krijgen op de mate waarin de omvang van deze opgave is toegenomen. Tevens wordt aanbevolen om de kosten voor de aanpak van diffuse verontreinigingen die in deze convenant periode niet kan worden gefinancierd te betrekken bij het onderzoek naar de financiële opgave die resteert na 2020. Belangrijk aandachtspunt is het effect van de keuze van aanpak voor de financiële opgave.

Artikel 8: Nieuwe bedreigingen

Er is vanuit het kennisproject van het uitvoeringsprogramma en bij de verschillende overheden inmiddels veel aandacht voor het wegwerken van kennisachterstanden op het gebied van nieuwe verontreinigingen. Helaas lijkt met name PFAS vaker te worden aangetroffen op plaatsen waar dat niet wordt verwacht. Dit heeft consequenties voor het grondverzet en vraagt om een extra inspanning van overheden om lokaal beleid te ontwikkelen.

Aanbevolen wordt aan het uitvoeringsprogramma om via de monitoring en het kennisproject het inzicht in nieuwe bedreigingen goed te volgen om zo beter zicht te krijgen op de mate waarin de omvang van deze opgave is toegenomen. Tevens wordt aanbevolen om de kosten voor de aanpak van nieuwe bedreigingen te betrekken bij het onderzoek naar de financiële opgave die resteert na 2020.

Artikel 9: Nazorg en artikel 10: stortplaatsen

De bevoegde overheden hebben een grote nazorgopgave zowel in aantal locaties als in kosten die daarmee zijn gemoeid. Bovendien is er een duidelijke link met de opgave voor actieve nazorg van ca. 200 voormalige stortplaatsen (artikel 10). Verschillende overheden zijn al gestart met daar waar mogelijk verminderen van de nazorginspanningen. Er is een adviesgroep van experts van de overheden actief.

Aanbeveling aan het uitvoeringsprogramma is om actief de kennis over vermindering van nazorg te delen met de bevoegde overheden en actief maar vraag gestuurd de bevoegde overheden te ondersteunen bij het verminderen van de nazorg op locaties. Het ligt ook voor de hand om de nazorgopgave kritisch te beschouwen in het kader van de warme overdracht. Ook wordt aanbevolen aan de bevoegde overheden om de kennis over vermindering van nazorg met bedrijven te delen zodat ook zij hun nazorgopgave – mits verantwoord – kunnen terugbrengen. Aanbevolen wordt aan de bevoegde overheden en betrokken bedrijven om een beeld te krijgen over de omvang van de nazorgopgave van bedrijven.

BODEMCONVENANT.NL

Rijksoverheid

Interprovinciaal Overleg

 UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

V N O N C W

 MKB
Nederland